

Exploitatie en beheer van buitensportaccommodaties

Sven Bakker

Remco Hoekman

FACTSHEET

MEI 2013

Factsheet over het onderzoek naar de exploitatie en het beheer van buitensportaccommodaties, in opdracht van NOC*NSF en in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG).

De factsheet biedt inzicht in het accommodatiebeleid (tariefstelsel, onderhoud, privatisering/deprivatisering), eigendomsverhoudingen per accommodatie, wijze van reserveren voor vervanging van sportaccommodaties en de bezuinigingsplannen van gemeenten op het gebied van sportaccommodaties.

Een representatieve groep van 178 gemeenten nam deel aan het onderzoek en vulde een online vragenlijst in.

Privatisering

In acht op de tien gemeenten is één of meer van de buitensportaccommodaties geprivatiseerd. Het gaat hier met name om tennisaccommodaties.

32 procent van de buitensportaccommodaties is volledig geprivatiseerd en 21 procent is gedeeltelijk geprivatiseerd.

Gelet op het beleidsvoornemen van gemeenten om (meer) te privatiseren neemt dit aandeel in de toekomst naar verwachting toe.

Vervanging top laag

Bij de vervanging van kunstgrasvelden bij voetbal, kunststofondergronden bij atletiek en kunstgrasvelden bij korfbal is er het vaakst sprake van gemeentelijke financiering.

Voor de vervanging van de top laag is in ongeveer de helft van de gevallen door gemeenten geld gereserveerd

Verhoging huurprijzen

Bijna de helft van de gemeenten verwacht in de komende tijd een verhoging van de huurprijzen van de buitensportaccommodaties met meer dan indexering.

Tariefstelsel

Bij 44 procent van de gemeenten is het tariefstelsel onderwerp van discussie.

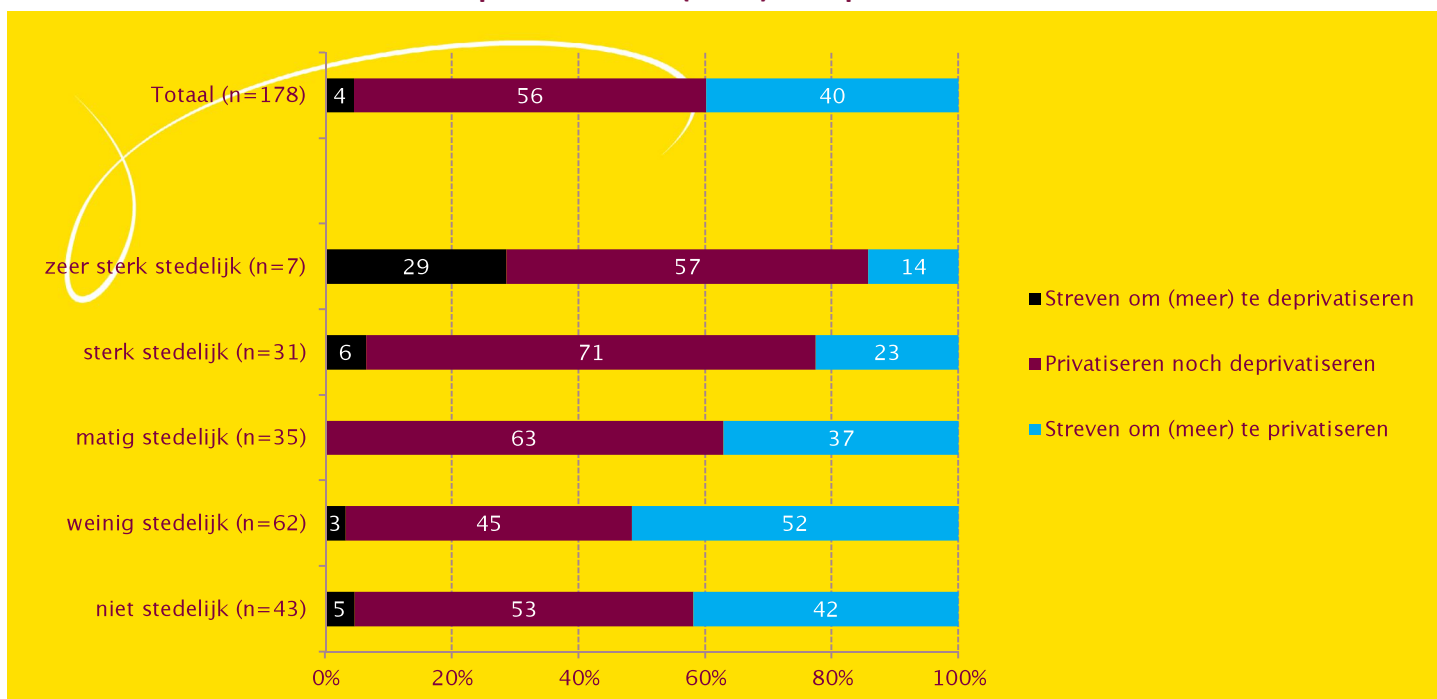
Onderhoudsniveau

99 procent van de gemeenten beoordeelt het onderhoudsniveau van de buitensportaccommodaties als geheel als tenminste voldoende. 19 procent van de gemeenten beoordeelt het als uitstekend.

Klein en groot onderhoud

Het klein onderhoud van de accommodatie wordt vaker door de vereniging gedaan dan door de gemeente. Het groot onderhoud daarentegen is vaker de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Beleidsvoornemen van gemeenten om in de komende beleidsperiode buitensportaccommodaties (meer) te privatiseren of (meer) te deprivatiseren

- In totaal geeft vier op de tien gemeenten aan ernaar te streven om in de komende beleidsperiode (meer) te privatiseren. Slechts een klein deel (4%) geeft aan ernaar te streven (meer) te deprivatiseren.
- In zeer sterk stedelijke (14%) en sterk stedelijke gemeenten (23%) is er minder behoefte om (meer) te privatiseren dan in weinig stedelijke (52%) en niet stedelijke gemeenten (42%).

Privatisering van buitensportaccommodaties

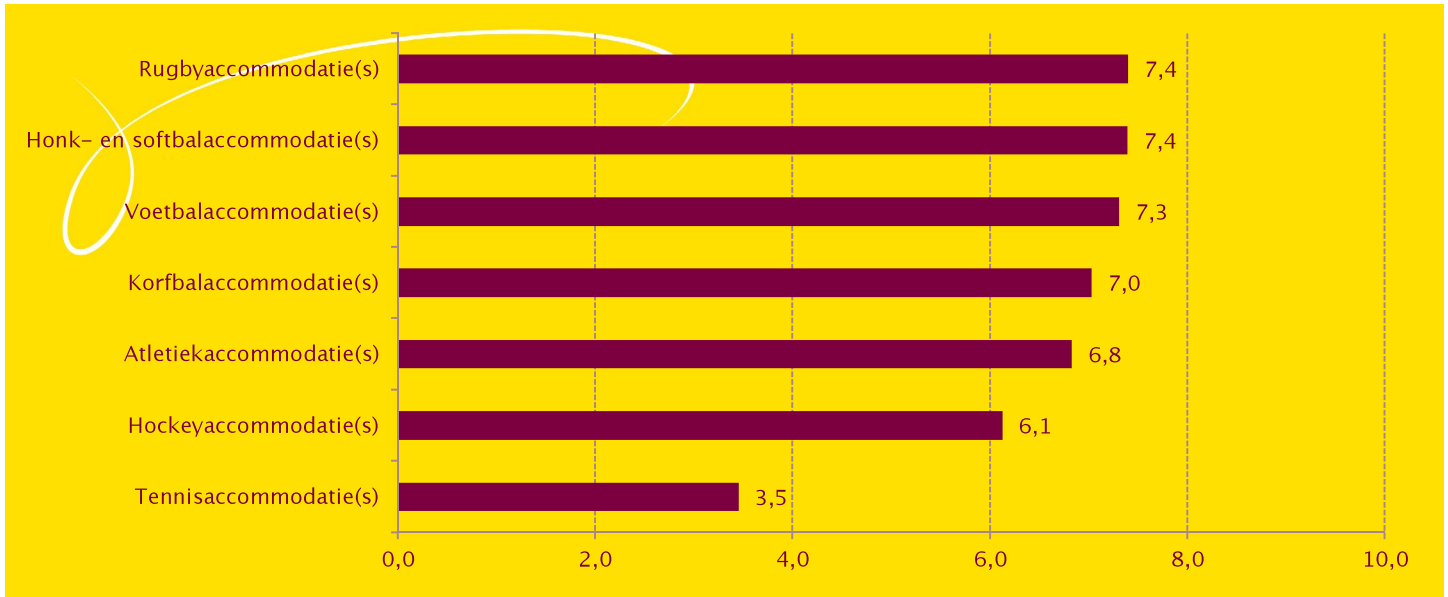
- 95 procent van de gemeenten heeft tennisaccommodaties die (gedeeltelijk) zijn geprivatiseerd.
- Iets meer dan de helft (53%) van de gemeenten heeft voetbalaccommodaties die (gedeeltelijk) zijn geprivatiseerd, gevolgd door hockey- (28%), korfbal- (24%), atletiek- (14%), honk- en softbal- (3%) en rugbyaccommodaties (2%).

- In zeer sterk stedelijke (67%) en sterk stedelijke gemeenten (44%) zijn hockeyaccommodaties meer geprivatiseerd dan in weinig stedelijke (25%) en niet stedelijke gemeenten (9%).
- Bij voetbalaccommodaties is dit juist andersom. In zeer sterk stedelijke (33%) en sterk stedelijke (32%) gemeenten zijn voetbalaccommodaties minder geprivatiseerd dan in weinig stedelijke (63%) en niet stedelijke gemeenten (65%).

Gemeentelijke bijdrage aan de verschillende typen buitensportaccommodaties

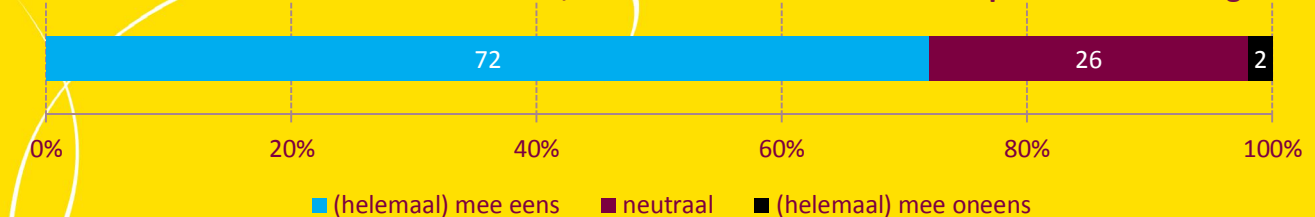
Bij onderstaande figuur geldt een cijfer van 1 als geheel kostendekkend en een cijfer van 10 als volledig gesubsidieerd (waar de gemeente dus het grootste deel van de kosten betaalt).

- Bij rugby- en honk- en softbalaccommodaties betalen gemeenten het grootste deel van de kosten (7,4).
- Hockeyaccommodaties kennen een lagere gemeentelijke bijdrage (6,1) en zijn hiermee meer kostendekkend dan atletiek-, korfbal-, voetbal-, honk- en softbal- en rugbyaccommodaties.
- Bij tennisaccommodaties is de gemeentelijke bijdrage het laagst (3,5) en daarmee is de kostendekkendheid voor tennisaccommodaties het hoogst.
- Bijna de helft van de gemeenten geeft aan dat tariefsverhogingen voor de buitensport te verwachten zijn, waarmee in de komende jaren de gemeentelijke bijdrage voor buitensportaccommodaties zal afnemen.

Stelling:

'Extra investeren in onderhoud loont, omdat het de levensduur van sportvelden verlengt.'

- 72 procent van de gemeenten is het (helemaal) eens met bovenstaande stelling. Slechts twee procent is het er (helemaal) mee oneens. De rest staat er neutraal in.

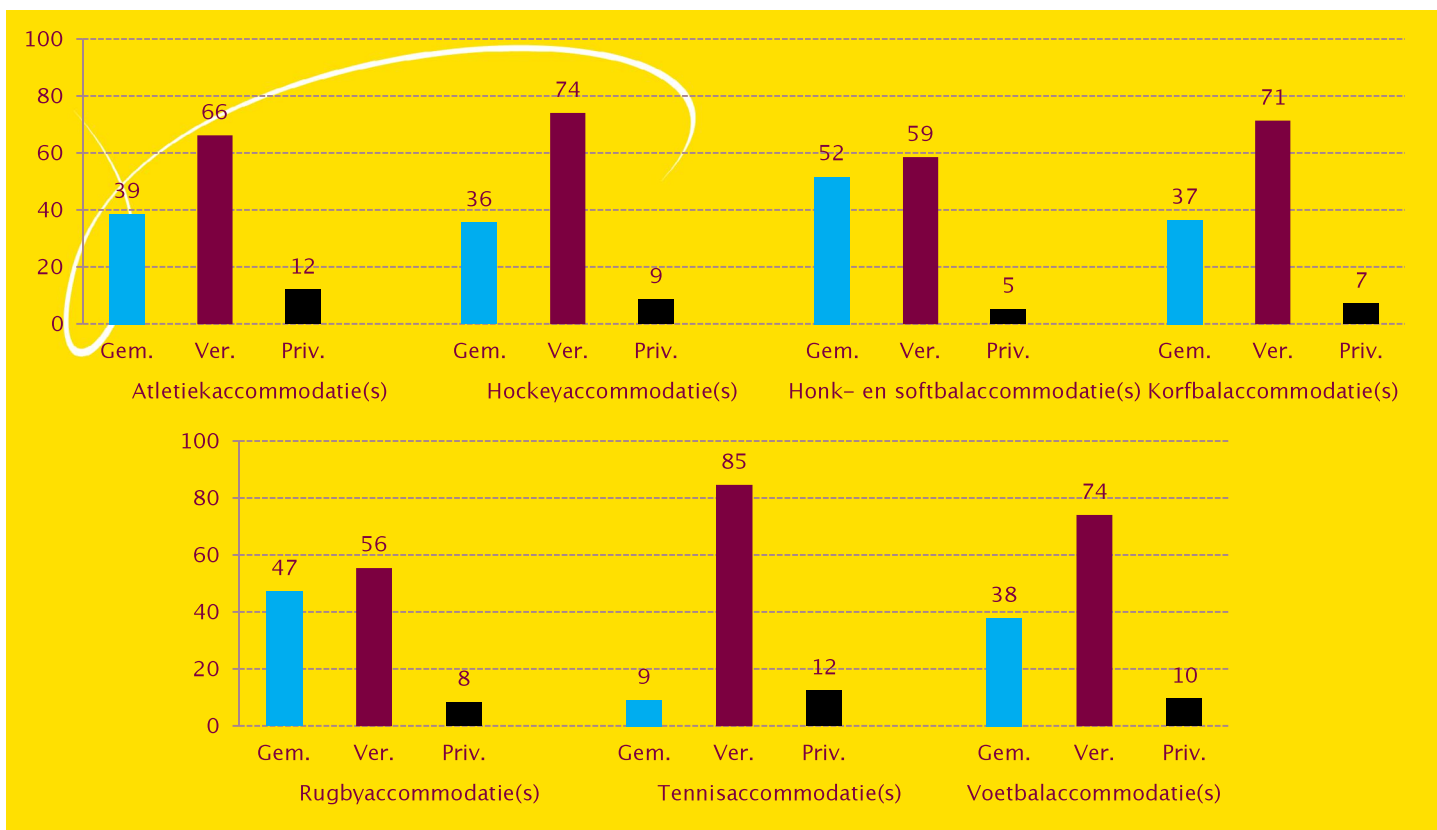
Gezamenlijk inkopen

- Vier op de vijf gemeenten heeft geen ervaring met gezamenlijk inkopen met andere gemeenten of partijen op het gebied van sportaccommodaties. Voor de gemeenten die ervaring hebben met gezamenlijk inkopen geldt dat driekwart van de gemeenten die ervaring hebben met gezamenlijk inkopen hier positief over is.

Gelegenheid tot sportbeoefening en BTW

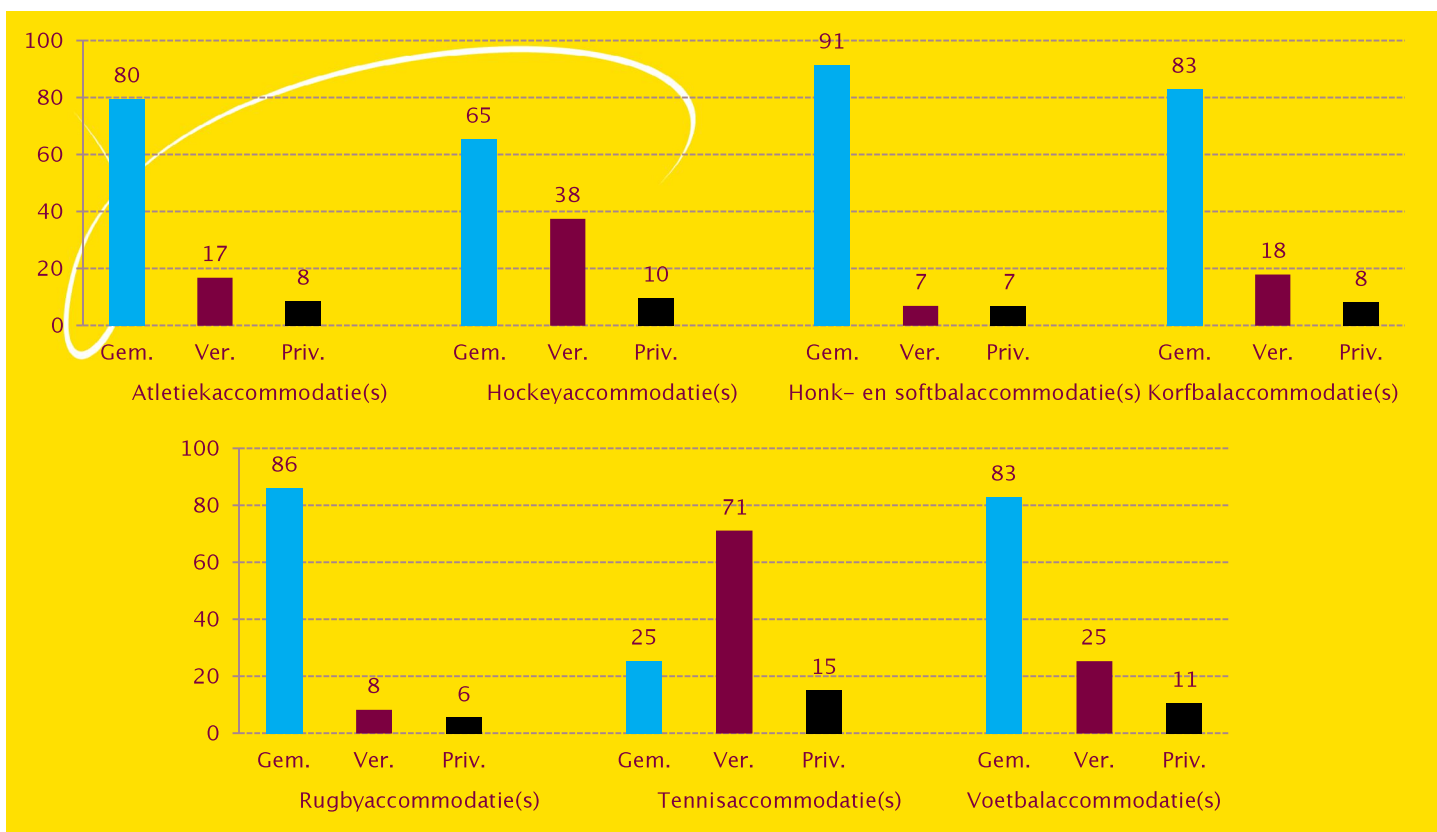
- De helft van de gemeenten heeft verenigingen die werken met een stichting of B.V. die gebruik maken van het BTW aftrekrecht op de investering voor een sportaccommodatie in de situatie dat de sportaccommodatie ter beschikking wordt gesteld voor actieve sportbeoefening.

Verantwoordelijkheid klein onderhoud (in %)

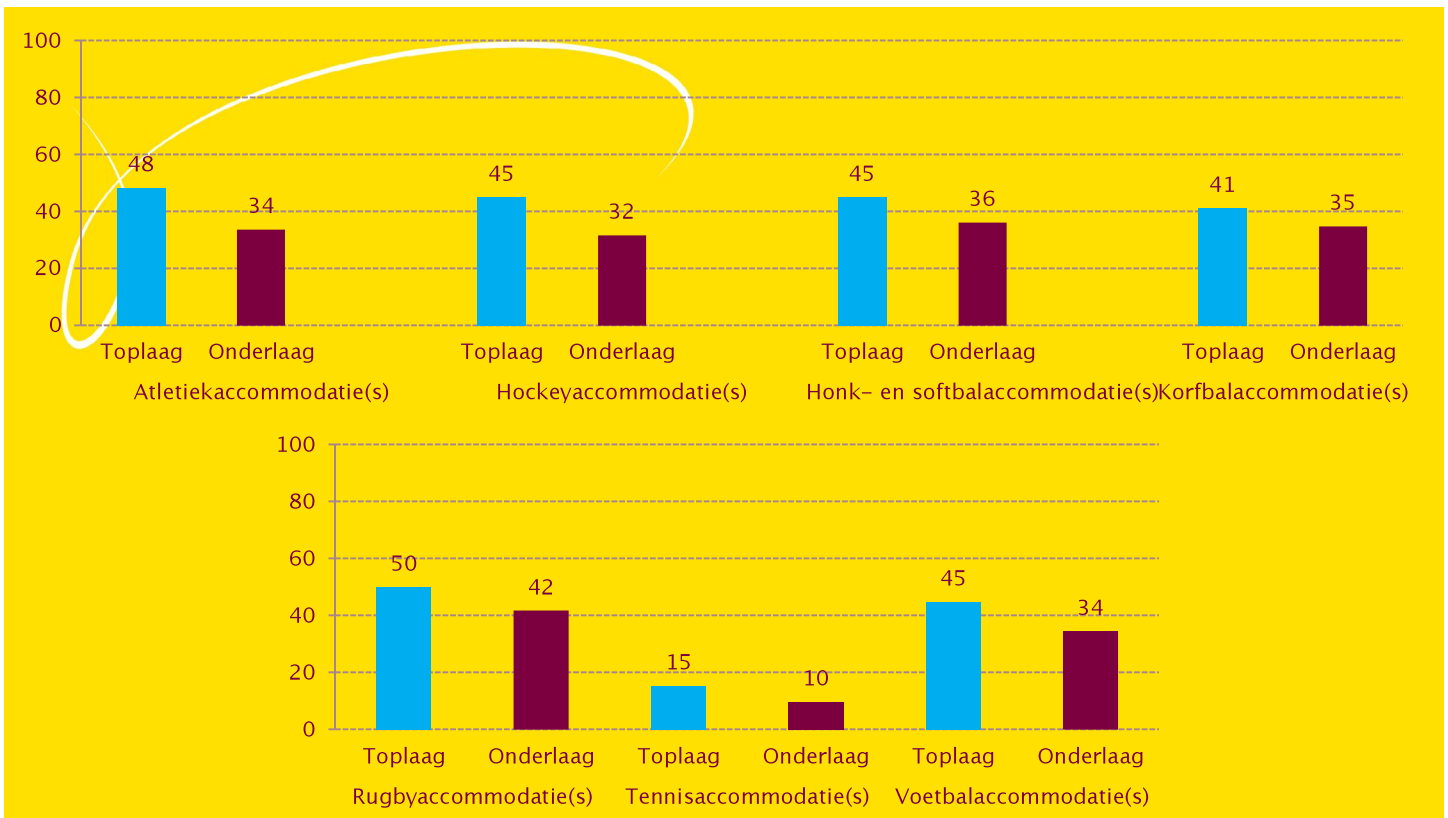
- De verantwoordelijkheid voor klein onderhoud ligt overwegend bij de vereniging. Dit is met name het geval bij tennisaccommodaties en het minst bij honk- en softbal- en rugbyaccommodaties.

Verantwoordelijkheid groot onderhoud (in %)

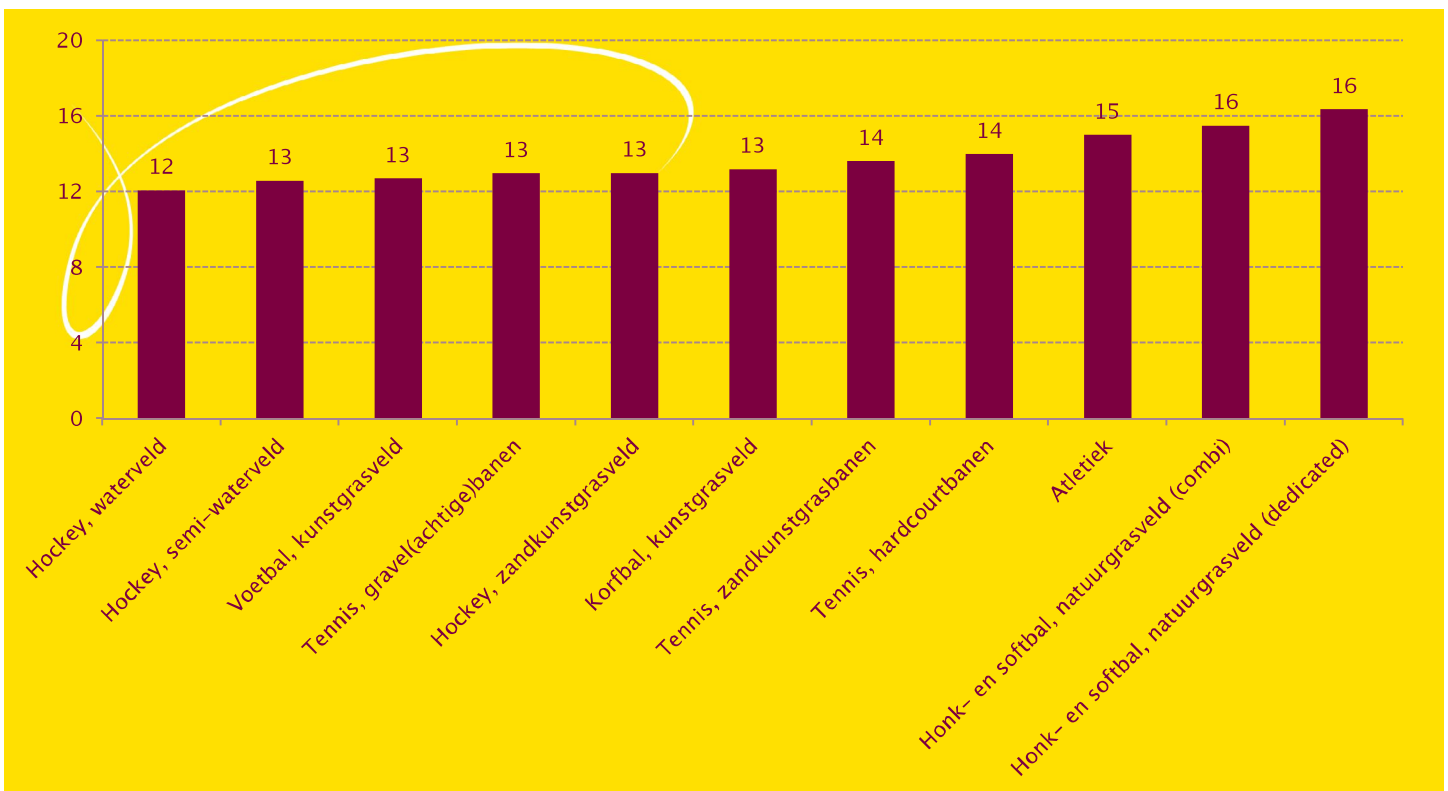
- De verantwoordelijkheid voor groot onderhoud ligt, behalve bij tennisaccommodaties, overwegend bij de gemeente.

Mate waarin gemeenten reserveren voor vervanging van de toplaag en onderlaag (constructie) (in %)

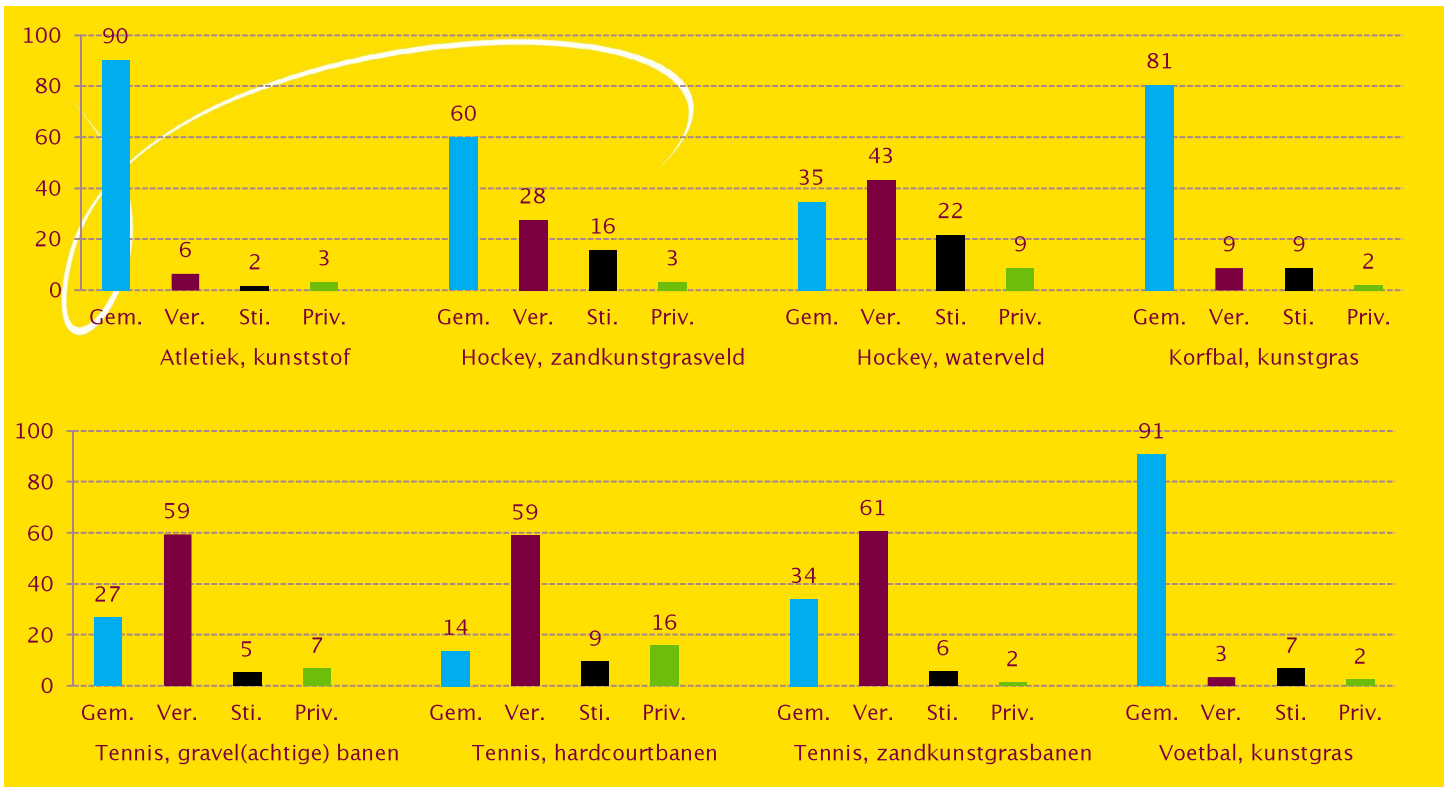
- Bij gemeenten wordt in grotere mate gereserveerd voor de toplaag in vergelijking met de onderlaag.
- Bij de buitensportaccommodaties, behalve tennisaccommodaties, ligt de mate waarin wordt gereserveerd voor vervanging van de toplaag tussen de 41-50% en voor vervanging van de onderlaag tussen de 32-42%.
- Bij tennisaccommodaties wordt er vrijwel niet gereserveerd voor vervanging.

Uitgangspunt gemeenten voor gemiddelde levensduur van de toplaag (in jaren)

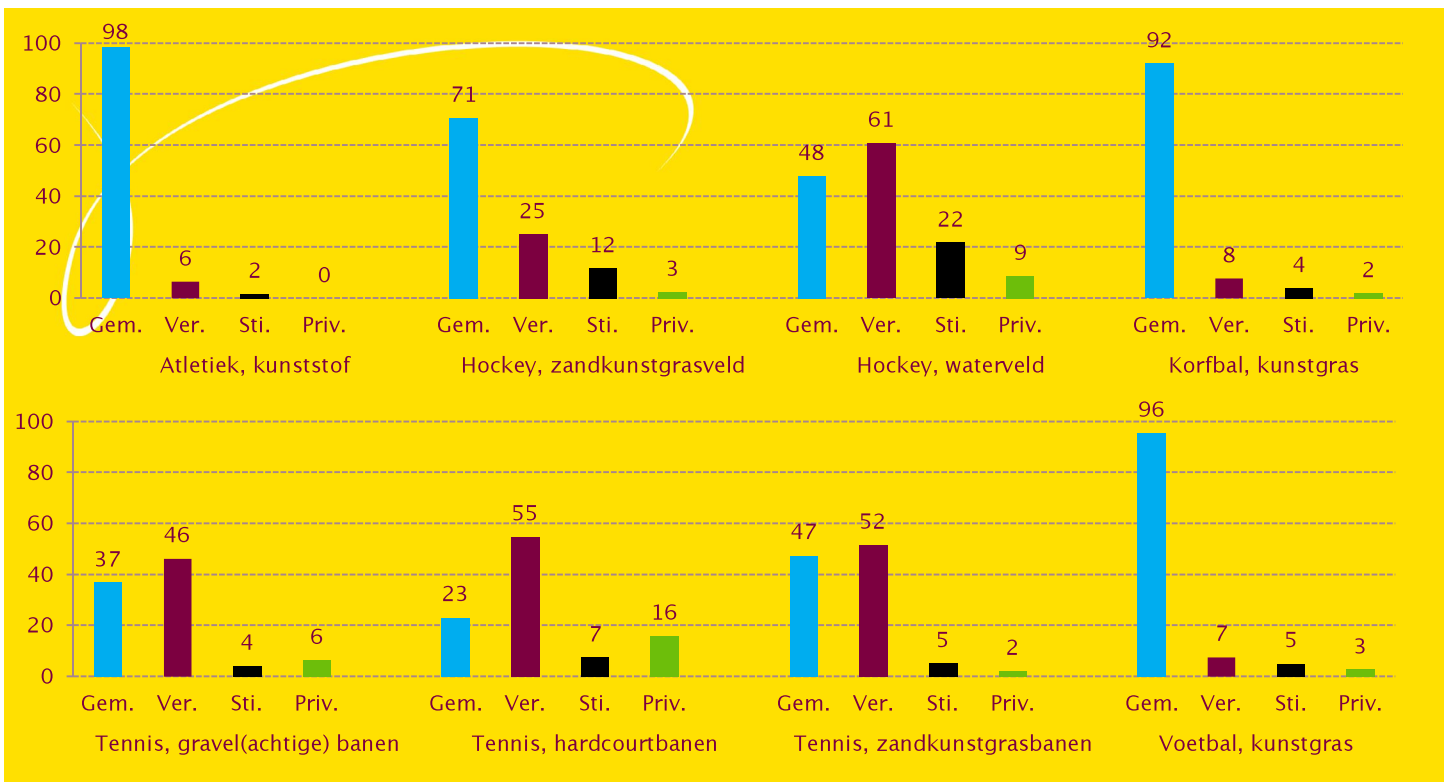
- Natuurgrasvelden bij honk- en softbalaccommodaties, zowel combi- als dedicated velden, hebben, volgens gemeenten, gemiddeld genomen de langste levensduur. Watervelden bij hockeyaccommodaties hebben, volgens gemeenten, de kortste levensduur.

Eigenaar toplaag (in %)

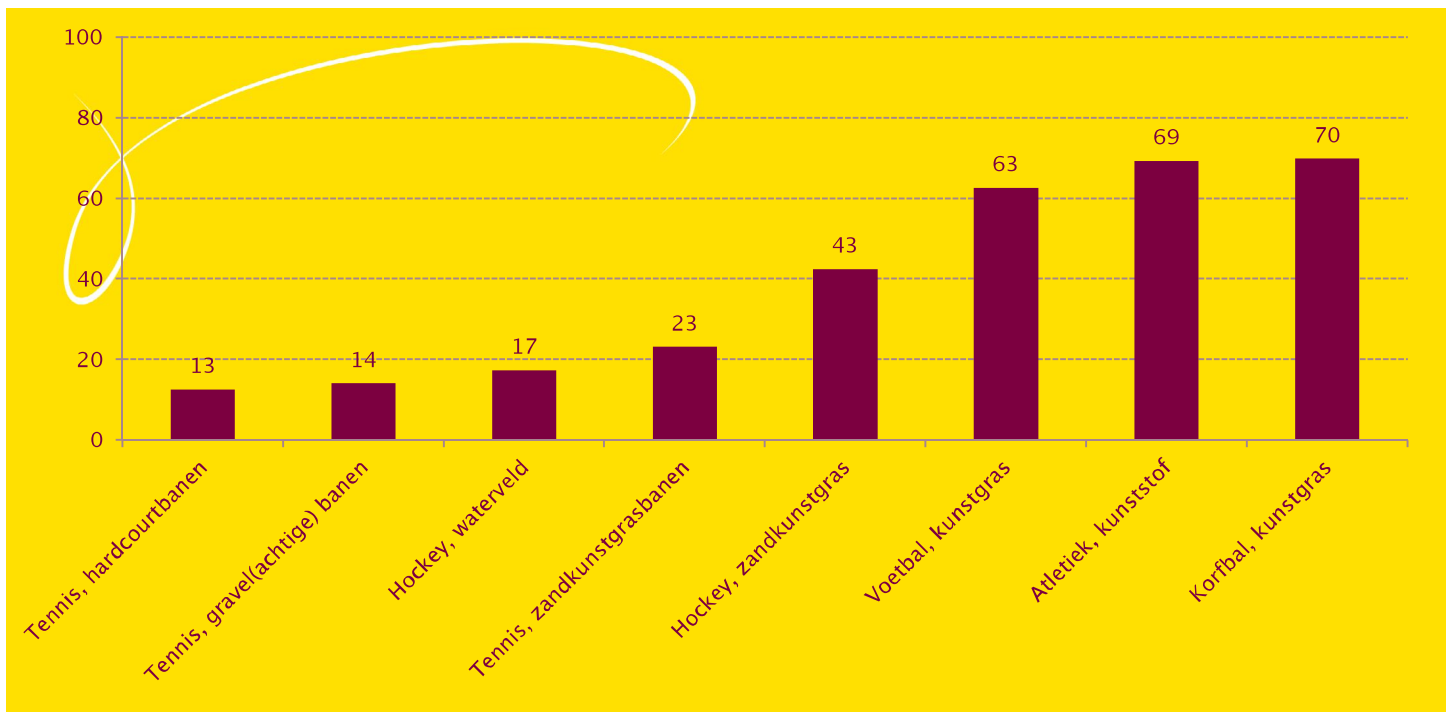
- Bij zes op de tien hockeyaccommodaties waar zandkunstgrasvelden liggen is de gemeente eigenaar van deze toplaag. Watervelden zijn in 35 procent van de gevallen eigendom van de gemeente.
- Bij 91 procent van de voetbalaccommodaties waar kunstgrasvelden liggen is het eigendom van de toplaag in handen van de gemeente.

(Mede)financier toplaag (in %)

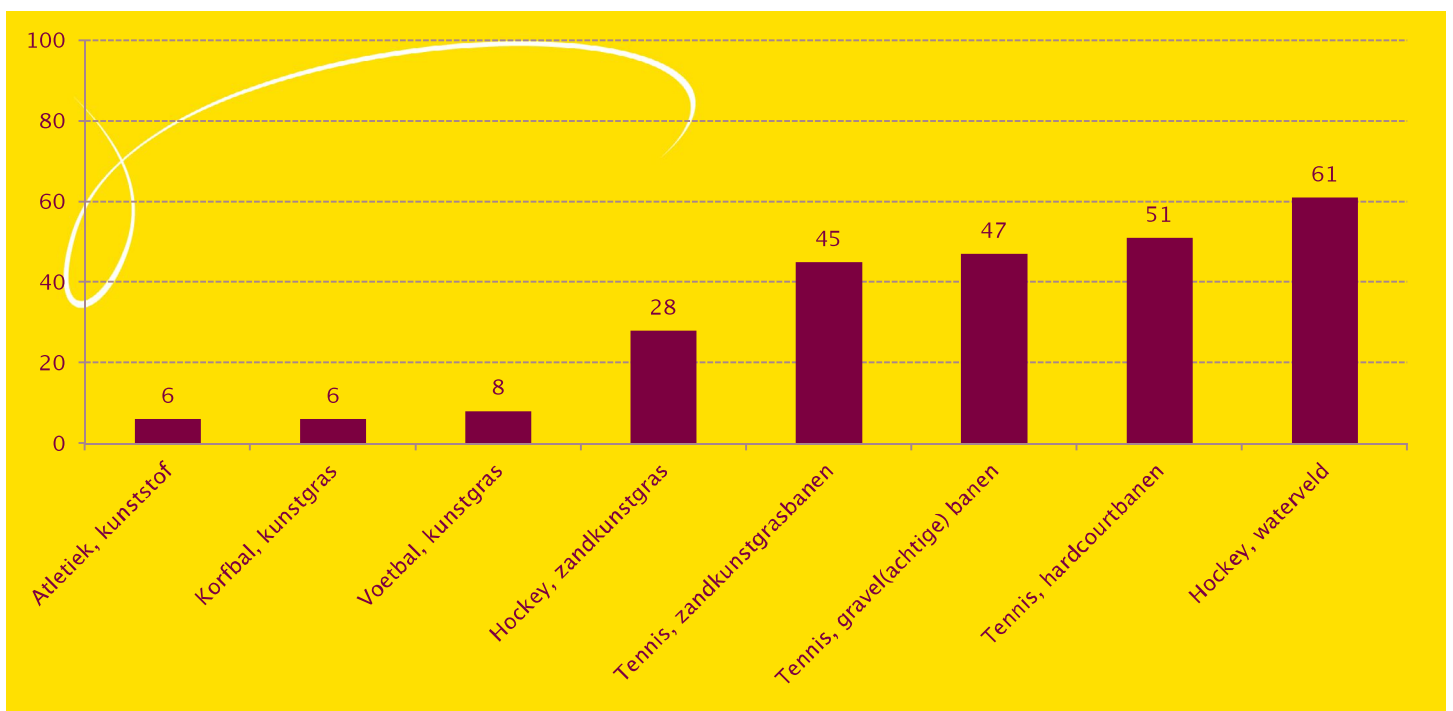
- Bij atletiek-, korfbal- en voetbalaccommodaties is de gemeente vrijwel altijd betrokken bij de financiering van de toplaag. Ook bij zandkunstgrasvelden bij hockeyaccommodaties is de gemeentelijke financiering met 71 procent vrij hoog.

Gemeentelijke financiering vervanging toplaag (in %)

- Bij de vervanging van de toplaag van kunstgrasvelden bij korfbalaccommodaties, kunststofvelden bij atletiekaccommodaties en kunstgrasvelden bij voetbalaccommodaties zijn al in grote mate afspraken gemaakt over gemeentelijke financiering van de vervanging van de toplaag.
- Bij de vervanging van de toplaag van watervelden bij hockeyaccommodaties en de verschillende soorten banen bij tennisaccommodaties is in beperkte mate financiering voorzien.
- Bij minder dan de helft (43%) van de zandkunstgrasvelden bij hockeyaccommodaties heeft de gemeente al afgesproken de vervanging van de toplaag te financieren.
- Deze verschillen zijn redelijk in lijn met de verschillen in financiering van de huidige toplaag tussen de typen buitensportaccommodaties en de verdeling van eigenaarschap.

(Gedeeltelijke) financiering vereniging vervanging toplaag (in %)

- Bij de vervanging van de toplaag van watervelden bij hockeyaccommodaties (61%) en hardcourtbanen (51%), gravel(achtige) banen (47%) en zandkunstgrasbanen (45%) bij tennisaccommodaties zijn in veel gevallen afspraken gemaakt over gezamenlijke financiering tussen de gemeente en de vereniging of financiert de vereniging de vervanging volledig zelf.

Slotbeschouwing

De uitkomsten laten duidelijke verschillen tussen sporttakken zien in het eigendom en beheer van buitensportaccommodaties. Voetbalaccommodaties zijn overwegend eigendom van gemeenten, hockeyaccommodaties voor ongeveer de helft en tennisaccommodaties zijn overwegend geprivatiseerd. Soortgelijke verschillen zijn zichtbaar waar het gaat om groot onderhoud en financiering van de toplaag. Deze verschillen zijn vanuit een historisch perspectief goed te verklaren. Voetbal werd als volkssport in beginsel ondersteund door de overheid als verantwoorde vrijetijdsbesteding. Tennis en hockey waren elitaire sporten waar geen overheidsbemoediging plaatsvond en sporters zelf in hun accommodatie moesten voorzien. Tegenwoordig investeren gemeenten weliswaar ook in tennisbanen en hockeyvelden, maar nog wel altijd duidelijk in mindere mate dan bij andere buitensporten het geval is. Verder blijkt dat wanneer gemeenten investeren in deze hockey- en tennisaccommodaties een groter deel van de werkelijke kosten bij de verhuur wordt doorbelast aan de gebruiker.

De mate van privatisering voor verschillende sporttakken verschilt overigens tussen stedelijke gemeenten en plattelandsgemeenten. Zo zijn hockeyaccommodaties in stedelijke gemeenten vaker geprivatiseerd dan in plattelandsgemeenten en geldt voor voetbalaccommodaties het omgekeerde. Dit kan gelegen zijn in de grotere omvang van de hockeyverenigingen in de stedelijke gemeenten en de mate waarin topsport en sponsors aanwezig zijn, hetgeen het mede mogelijk maakt om te investeren in exploitatie en beheer van de accommodatie. Een verklaring voor de grote mate van privatisering bij voetbalaccommodaties in plattelandsgemeenten kan gelegen zijn in de hechtere gemeenschappen, de grotere vrijwilligersparticipatie en het sterkere agrarische karakter van de omgeving die wellicht een meer open houding tot het zelf verrichten van onderhoud en beheer van de accommodatie tot gevolg heeft. Nader onderzoek is echter nodig om deze aannames te kunnen bekrachtigen.

Door de aangekondigde tariefsverhogingen en het beleidsvoornemen van gemeenten om meer te privatiseren, gaat er voor de buitensport in de komende periode wat veranderen. De discussies over de hervorming van tariefstelsels laten zien dat gemeenten de tarieven van binnen- en buitensportaccommodaties meer in lijn willen brengen, met als gevolg dat de tariefsverhoging vooral de buitensport zal treffen. Verder geeft het beleidsvoornemen tot privatisering een indicatie dat gemeenten meer verantwoordelijkheden gaan overhevelen naar de sportverenigingen. Hierbij is gelet op de grote diversiteit in type verenigingen een gedifferentieerde aanpak tot privatisering te prevaleren boven een generiek beleid. Niet alle verenigingen zijn immers in staat om de verantwoordelijkheid voor de accommodatie te dragen. Verder is meer onderzoek gewenst om inzicht te krijgen in de gevolgen van het beoogde gemeentelijk beleid op het functioneren van verenigingen en de kwaliteit van de sportaccommodaties.

Gemeenten hechten belang aan goed onderhoud van de velden en zijn van mening dat extra investeren in onderhoud loont omdat dit de levensduur van de velden verlengt. Over het algemeen wordt de huidige staat van de buitensportaccommodaties door gemeenten minimaal als voldoende beoordeeld. Verder nemen gemeenten weinig verschil waar in de verwachte en werkelijke levensduur van kunststofvelden. Hiermee lijken gemeenten een optimistischer beeld te hebben van de werkelijke levensduur en de staat van onderhoud van de sportaccommodaties dan de sportsector zelf, die in reactie op deze uitkomsten aangeeft dat een deel van de huidige kunststofvelden niet meer aan de eisen voldoet en dat kunststofvelden minder lang meegaan dan beoogd en zodoende eerder vervangen moeten worden.

Voor de vervanging van de toplaag is in ongeveer de helft van de gevallen door gemeenten geld gereserveerd. Voor de andere helft van de financiering is de gemeente afhankelijk van incidentele budgetten en van medefinanciering van sportverenigingen. In de huidige financiële tijden is het echter twijfelachtig of gemeenten het benodigde extra budget vrij kunnen maken voor vervanging van de kunststofvelden en is het aannemelijk dat vervanging wordt uitgesteld of dat verenigingen meer dan in het verleden bij moeten dragen bij de aanleg van een nieuwe toplaag.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke en landelijk opererende stichting gericht op de bevordering van de sociaal-wetenschappelijke kennisontwikkeling en beleidseffectiviteit op het terrein van sport en samenleving.

Het instituut voert fundamenteel en praktijkgericht onderzoek uit, monitort de ontwikkelingen op het terrein van de sport en organiseert bijeenkomsten en congressen om het debat over de sport te stimuleren.

Vragen? Neem contact op met:

Sven Bakker
s.bakker@mulierinstituut.nl

Remco Hoekman
r.hoekman@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut
Postbus 85445
3508 AK Utrecht
T 030-7210220
info@mulierinstituut.nl
www.mulierinstituut.nl